

1.

c) Ujedinjene nacije.

U septembru 2015, 193 države članice Ujedinjenih nacija usvojile su ciljeve održivog razvoja.

2.

a) 17.

Dogovoreno je 17 golova. Ti ciljevi su međusobno povezani i važe za sve zemlje i moraju da se sprovode u saradnji svih zainteresovanih strana – vlada, privatnog sektora, civilnog društva, sistema Ujedinjenih nacija i drugih.

3.

**c) Društveni,
ekonomski, ekološki.**

Agenda 2030 predstavlja holistički pristup razvoju koji daje jednaku težinu trima dimenzijama ekonomskog, socijalnog i ekološkog razvoja, istovremeno zahtevajući poštovanje ljudskih prava, vladavinu prava, dobro upravljanje, mir i bezbednost.

4.

**a) Okončati
siromaštvo svuda i u
svim oblicima.**

SDG 1 – SVET BEZ
SIROMAŠTVA poziva na
okončanje siromaštva u svim
njegovim oblicima do 2030.
godine. Cilj mu je da obezbedi
socijalnu zaštitu za siromašne
i ugrožene, poveća pristup
osnovnim uslugama i podrži
ljude oštećene ekstremnim
događajima povezanim sa
klimom i drugim
ekonomskim, socijalnih i
ekoloških šokovima i
katastrofama.

5.

**d) Živeti sa manje od
2,15 dolara po osobi
dnevno.**

Ekstremno siromaštvo,
trenutno se definiše kao život
sa manje od 2,15 dolara po
osobi dnevno po paritetu
kupovne moći iz 2017.

Globalna stopa siromaštva po
ovom iznosu je revidirana
naviše za 0.1 procenat na 8.5
procenata, što je dovelo do
revizije broja siromašnih ljudi
sa 648 na 659 miliona.

6.

c) 10%.

Oko 700 miliona ljudi - ili 10 odsto svetske populacije - i dalje živi u ekstremnom siromaštvu, što znači da preživljavaju sa manje od 2,15 dolara dnevno. Nešto više od polovine ovih ljudi živi u podsaharskoj Africi.

7.

d) 186

186 zemalja nudi socijalnu zaštitu za osobe sa invaliditetom, od kojih 175 pruža periodične isplate, a 11 jednokratnu isplatu. Međutim, pokrivenost varira, sa punom zaštitom u Istočnoj Evropi, ali samo 9% u Africi. Sveukupno, samo 33.5% osoba sa teškim invaliditetom širom sveta ima pristup ovim pogodnostima - prema podacima ILO-a.

8.

a) preko 4 milijarde.

Prema statistici ILO-a, danas preko 4 milijarde ljudi širom sveta nema socijalnu zaštitu. Mnoge od ranjivih grupa stanovništva u svetu, uključujući mlade i stare, ostaju nepokrivene zakonskim programima socijalne zaštite. Samo 29% svetske populacije ima adekvatno socijalno osiguranje, a 55% uopšte nema nikakvu pokrivenost. Socijalna zaštita je ljudsko pravo. Osigurava pristup zdravstvenoj zaštiti i sigurnost prihoda za sve.

9.

b) Okončati glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu i promovisati održivu poljoprivredu.

SDG 2 – SVET BEZ GLADI ima za cilj okončanje gladi i neuhranjenosti u svim oblicima, osiguravajući univerzalan pristup sigurnoj, hranljivoj i dovoljnoj hrani tokom cele godine. Naglašava održivu proizvodnju hrane, otpornu poljoprivredu, ravnopravan pristup zemljištu, tehnologiji i tržištima, kao i globalnu saradnju u investiranju u infrastrukturu i tehnologiju kako bi se poboljšala poljoprivredna produktivnost.

10.

a) FAO.

Organizacija za hranu i poljoprivredu (FAO) je specijalizovana agencija Ujedinjenih nacija koja vodi međunarodne napore u borbi protiv gladi. Cilj je postići sigurnost hrane za sve i osigurati da ljudi imaju redovan pristup dovoljno visokokvalitetnoj hrani da vode aktivan, zdrav život. Sa 195 članica - 194 zemlje i Evropska unija, FAO radi u preko 130 zemalja širom sveta.

11.

d) Mali

poljoprivrednici.

Mali poljoprivrednici koriste samo 30 procenata zemljišnih i vodnih resursa, ali proizvode 70 procenata svetske hrane.

Oni igraju posebno važnu ulogu u ishrani sveta. Važno je poboljšati produktivnost i prihode malih

poljoprivrednika promovišući ravnopravan pristup zemljištu, tehnologiji i tržištima, održivim sistemima proizvodnje hrane i otpornim poljoprivrednim praksama.

12.

d) Gotovo polovina.

Gotovo polovina smrti među decom mlađom od 5 godina povezana je sa neuhranjenošću. Ove smrti se uglavnom dešavaju u zemljama sa niskim i srednjim prihodima. Razvojni, ekonomski, socijalni i medicinski uticaji globalnog tereta neuhranjenosti su ozbiljni i dugotrajni, za pojedince i njihove porodice, za zajednice i za zemlje.

13.

b) Oko 800.

Svaki dan u 2020. godini, skoro 800 žena je umrlo od uzroka koji se mogu sprečiti, a koji su povezani sa trudnoćom i porođajem. Skoro 95% svih maternalnih smrti dogodilo se u zemljama sa niskim i nižim srednjim prihodima. Samo podsaharska Afrika je činila oko 70% maternalnih smrti. Žene umiru kao rezultat komplikacija tokom i nakon trudnoće i porođaja. Veliki broj maternalnih smrti u nekim delovima sveta odražava nejednakosti u pristupu kvalitetnim zdravstvenim uslugama i ističe razliku između bogatih i siromašnih.

14.

c) UNESCO.

UNESCO (Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu) je vodeća agencija UN-a za implementaciju Cilja održivog razvoja 4 - Obrazovanje 2030. Organizacija podržava međunarodnu saradnju i unapređuje globalno partnerstvo na globalnom, kao i na regionalnom nivou, kako bi se postigli ciljevi održivog razvoja, posebno Cilj održivog razvoja 4 - Kvalitetno obrazovanje.

15.

a) Nelson Mandela.

Nelson Mandela je bio prvi crni predsednik Južne Afrike, izabran nakon što je proveo vreme u zatvoru zbog svog rada protiv aparthejda.

Mandela i de Klerk su zajednički dobili Nobelovu nagradu za mir 1993. godine za svoje napore da okončaju sistem rasne segregacije aparthejda u Južnoj Africi.

16.

b) Podsaharska Afrika.

Podsaharska Afrika suočava se sa najvećim izazovima u obezbeđivanju osnovnih resursa za škole. Situacija je posebno teška na primarnom i nižem srednjem nivou, gde manje od polovine škola u podsaharskoj Africi ima pristup pijaćoj vodi, struji, računarima i internetu.

17.

c) 1 od 6.

Bez dodatnih mera, samo jedna od šest zemalja će postići univerzalni cilj završetka srednje škole do 2030. godine. Procenjuje se da će 84 miliona dece i mladih i dalje biti van škole, a približno 300 miliona učenika neće imati osnovne numeričke i pismene veštine potrebne za uspeh u životu.

18.

d) Sve od navedenog.

FGM (žensko genitalno sakaćenje) ima mnogo štetnih efekata za žene i devojke. Ono ugrožava zdravlje žena i devojaka i može dovesti do dugotrajnih fizičkih, psiholoških i socijalnih posledica. Takođe ih ograničava u ostvarivanju njihovih prava i potencijala u obrazovanju i prihodima.

19.

d) Nijedna.

Nijedna zemlja nije postigla punu rodnu ravnopravnost, a manje od 1 procenta žena i devojaka živi u zemlji sa visokim osnaživanjem žena i malim rodnom jazom, dok više od 90 procenata živi u zemljama koje karakteriše veliki deficit u osnaživanju žena i veliki rodni jaz.

20.

a) 1 od 5.

Svaka peta devojčica je udata ili u zajednici pre nego što napuni 18 godina. U najmanje razvijenim zemljama, taj broj se udvostručuje: 40 procenata devojčica se udata pre 18. godine, a 12 procenata devojčica se udata pre 15. godine. Praksa je posebno rasprostranjena u zemljama pogođenim konfliktima i humanitarnim krizama.

21.

a) Dijareja.

Prljava voda za piće i loša sanitarna usluga dovode do dijareje. Procjenjuje se da oko 1 milion ljudi godišnje umire od dijareje kao posljedica nesigurne vode za piće, loše sanitarne usluge i higijene ruku. Mala djeca su posebno osjetljiva.

22.

d) Oko 70%.

Poljoprivreda je najveći korisnik vode na svijetu, čineći u prosjeku 70 procenata ukupnog povlačenja slatke vode.

23.

a) 2,2 milijarde.

Uprkos napretku, 2,2 milijarde ljudi i dalje nema bezbedno vođene usluge pijaće vode, 3,5 milijardi nema bezbedno vođene sanitarne usluge, a 2,0 milijardi nema osnovne higijenske usluge.

24.

a) Polovina svjetske populacije.

Do 2025. godine, predviđa se da će 50% svjetske populacije živjeti u područjima sa stresom zbog vode kao rezultat klimatskih promjena, pri čemu će porodice sa niskim prihodima najviše trpjeti ovu krizu. Do 2040. godine, otprilike 1 od 4 djece širom svijeta živjeće u područjima sa izuzetno visokim stresom zbog vode. (UNICEF).

25.

d) Sve od navedenog.

Fosilna goriva - ugalj, nafta i gas - su neobnovljivi resursi kojima su potrebne stotine miliona godina da se formiraju. Fosilna goriva, kada se sagorijevaju za proizvodnju energije, uzrokuju štetne emisije stakleničkih plinova, poput ugljen-dioksida.

26.

d) Oko 2,3 milijarde.

2021. godine, 2,3 milijarde ljudi širom svijeta i dalje nema pristup čistom kivanju. Korištenje neefikasnih, zagađujućih goriva i tehnologija predstavlja zdravstveni rizik i veliki je doprinosnik bolestima i smrtnosti, posebno za žene i djecu u zemljama sa niskim i srednjim prihodima.

27.

a) 675 miliona.

2021. godine, i dalje oko 675 miliona ljudi širom svijeta nije imalo pristup električnoj energiji, što odražava tekuće izazove u postizanju univerzalnog pristupa energiji uprkos napretku u mnogim regijama.

28.

**a) Promovisati
kontinuiran, inkluzivan
i održiv ekonomski rast,
punu i produktivnu
zaposlenost i
dostojanstven rad za
sve.**

Ovaj cilj se fokusira na ekonomski rast zajedno sa kvalitetom radnih mjesta i dobrobiti radne snage. Cilj je smanjiti udio mladih koji nisu zaposleni, u obrazovanju ili obuci i promovisati politike koje podstiču preduzetništvo i stvaranje radnih mjesta.

29.

b) Međunarodna organizacija rada (ILO).

Međunarodna organizacija rada (ILO) je posebno zadužena za promovisanje prava na radu, podsticanje pristojnih mogućnosti zapošljavanja, unapređenje socijalne zaštite i jačanje dijaloga o pitanjima vezanim za rad. Osnovana 1919. godine kao dio Versajskog sporazuma, ILO je posvećen okupljanju vlada, poslodavaca i predstavnika radnika kako bi razvili politike i osmislili programe koji promovišu pristojan rad za sve.

30.

c) 1 od 4.

Globalno, skoro 1 od 4 mladih (23,5 procenata ili 289 miliona) nije bio u obrazovanju, zaposlenju ili obuci (NEET) u 2022. godini. Situacija je najteža za mlade ljude u centralnoj i južnoj Aziji i u sjevernoj Africi i zapadnoj Aziji, sa stopama NEET od 31,4 i 28,8 procenata, respektivno. Alarmanтно je da mlade žene više nego dvostruko (32,1 procenat) u odnosu na mlade muškarce (15,4 procenata) nisu bile u obrazovanju, zaposlenju ili obuci u 2022. godini.

31.

b) 160 miliona.

Globalne procene pokazuju da je na globalnom nivou, početkom 2020. godine 160 miliona dece – 63 miliona devojčica i 97 miliona dečaka – bilo uključeno u dečiji rad, što čini gotovo 1 od 10 sve dece širom sveta. Sedamdeset devet miliona dece - skoro polovina sve dece u dečijem radu - bilo je uključeno u opasne poslove koji direktno ugrožavaju njihovo zdravlje, bezbednost i moralni razvoj.

32.

b) Izgraditi otpornu infrastrukturu, promovisati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i podsticati inovacije.

SDG 9 cilja na razvoj otporne infrastrukture, održivu industrijalizaciju i inovacije kako bi se podstakao ekonomski rast i otvaranje radnih mesta, unapredili životni standardi i olakšalo uvođenje ekološki prihvatljivih tehnologija. Ističe ulogu infrastrukture u funkcijama društva, industrijalizaciju kao sredstvo za smanjenje siromaštva i inovacije kao pokretača industrijskog napretka.

33.

c) Pauza za ručak.

„Pauza za ručak“ se obično ne smatra formalnim kriterijumom za definisanje „dostojanstvenog rada“ prema globalnim standardima kao što su oni koje je postavila Međunarodna organizacija rada (ILO). Dostojanstven rad obuhvata šire i sveobuhvatnije aspekte poput bezbednog radnog mesta, socijalne zaštite i fer prihoda, koji se fokusiraju na ukupnu sigurnost, prava i naknadu radnika.

34.

a) Hrana i piće.

Najnerazvijenije zemlje imaju ogroman potencijal za industrijalizaciju u oblasti hrane i pića (agro-industrija) i tekstila i odeće, sa dobrim izgledima za stalno generisanje zaposlenja i veću produktivnost.

35.

c) 95%.

Do 2022. godine, 95 procenata svetske populacije bilo je u dometu mobilne širokopojasne mreže, ali neka područja ostaju nedovoljno pokrivena.

36.

**a) Smanjiti nejednakost
unutar i između država.**

SDG 10 - SMANJENJE

NEJEDNAKOSTI ima za cilj smanjenje nejednakosti unutar i između država. Ovaj SDG poziva na smanjenje nejednakosti u prihodima, kao i onih zasnovanih na godinama, polu, invalidnosti, rasi, etničkoj pripadnosti, poreklu, religiji ili ekonomskom ili drugom statusu unutar jedne zemlje. Cilj se takođe odnosi na nejednakosti među zemljama, uključujući one vezane za zastupljenost, migraciju i razvojnu pomoć.

37.

c) Lica bez državljanstva.

Rasna diskriminacija ili druga diskriminacija, kao što je ona na osnovu statusa manjine, religije ili verovanja, godina, rodnog identiteta ili rodnog izraza, invalidnosti, jezika, pola, polnih karakteristika ili seksualne orijentacije, kao i intersekcionalne ili višestruke forme diskriminacije, uzrok su apatridije. Procjenjuje se da je više od 75% poznatih apatridnih populacija u svetu članovi manjinskih grupa. (OHCHR)

38.

a) Afrika.

Afrika ima najviše dece koja ne idu u školu. Konflikti, rat i siromaštvo su najveće prepreke širom kontinenta.

39.

b) 80 decibela.

Saobraćaj na prometnoj cesti uzrokuje nivo buke od oko 80 decibela. Muzika u diskoteci ili na rok koncertu doseže do 110 decibela, a motor aviona oko 120 decibela. Konstantna izloženost buci može dovesti do fizičkih i mentalnih zdravstvenih problema.

40.

c) Više od 50% svetske populacije.

Više od polovine globalne populacije trenutno živi u urbanim područjima, a očekuje se da će taj procenat dostići 70% do 2050. godine.

41.

**b) Otprilike 1,1
milijardu.**

Otprilike 1,1 milijarda ljudi trenutno živi u slamovima ili uslovima sličnim slamovima u gradovima, a očekuje se da će još 2 milijarde ljudi živeti u takvim uslovima u narednih 30 godina.

42.

a) 450 godina.

Plastičnoj boci napravljennoj od PET-a potrebno je oko 450 godina da se razgradi. Plastika se razlaže na manje, često neprimetne nanoplastike koje mogu dospeti u naš ekosistem.

43.

b) Jedna trećina proizvedene hrane.

Jedna trećina hrane proizvedene za ljudsku potrošnju se izgubi ili baci globalno. Globalno, oko 13 procenata proizvedene hrane se izgubi između žetve i maloprodaje, dok se procenjuje da se 17 procenata ukupne globalne proizvodnje hrane baca u domaćinstvima, u ugostiteljstvu i maloprodaji zajedno.

Globalno bacanje hrane ima ogroman uticaj na životnu sredinu.

Bacanje hrane je veliki izvor emisije gasova sa efektom staklene bašte (GHG) i rasipanje prirodnih resursa. (WFO, UN)

44.

a) Ugljen-dioksid.

Ugljen-dioksid (CO_2) čini 80 procenata emisije gasova sa efektom staklene bašte odgovornih za zagrevanje klime. CO_2 je posebno štetan u kontekstu globalnog zagrevanja jer ostaje u atmosferi vekovima, a u okeanima još duže.

45.

b) 23 procenata.

Okean apsorbuje oko 23 procenata godišnjih emisija CO₂ koje generiše ljudska aktivnost i pomaže u ublažavanju posledica klimatskih promena. Okean je takođe apsorbovao više od 90% viška toplote u klimatskom sistemu. Toplota u okeanu je na rekordnim nivoima, uzrokujući raširene morske toplotne talase, ugrožavajući bogate ekosisteme i ubijajući koralne grebene širom sveta.

46.

a) Pravno obavezujući međunarodni sporazum o klimatskim promenama.

Pariški sporazum je pravno obavezujući međunarodni sporazum o klimatskim promenama. Usvojen je od strane 196 zemalja na Konferenciji UN o klimatskim promenama (COP21) u Parizu, Francuska, 12.

decembra 2015. Stupio je na snagu 4. novembra 2016. Njegov sveobuhvatni cilj je da se porast globalne prosečne temperature zadrži na nivou znatno ispod 2°C iznad predindustrijskih nivoa i da se ulože napor da se porast temperature ograniči na 1,5°C iznad predindustrijskih nivoa.

47.

**c) Da, „UNCLOS“ - 167
zemalja se obavezalo
na takav sporazum.**

Konvencija Ujedinjenih nacija
o pravu mora (UNCLOS)
usvojena je 1982. godine i
stupila je na snagu 1994.
godine. Ona reguliše sve
upotrebe mora i pruža pravni
okvir za međunarodno
upravljanje okeanima.
UNCLOS sadrži poseban deo o
otvorenom moru, ali
propisuje samo opšte zaštitne
mere.

48.

b) Okeani postaju kiseli.

Okeani skladište velike količine emisija CO₂ stvorenih ljudskom aktivnošću.

Međutim, ovaj proces dovodi do povećanja kiselosti okeana i ugrožava ne samo

biodiverzitet već i složene prehrambene sisteme u moru.

Trenutno je prosečan pH okeana 8,1, što je oko 30 procenata kiselije nego u predindustrijskim vremenima i brzo se menja.

49.

b) 1 od 5.

Globalno se procenjuje da jedna od pet ulovljenih riba potiče iz nezakonitog, neprijavljenog i neregulisanog (IUU) ribolova. Ova nezakonita praksa je jedna od najvećih pretnji morskim ekosistemima i ribarskim zajednicama, narušava konkurenciju, podriva legitimne ribare i devastira morske ekosisteme i napore za očuvanje morske biodiverziteta i održivo upravljanje ribljim fondovima. Godišnji gubici kao rezultat ove prakse procenjuju se na 11 do 26 miliona tona ribe, sa ekonomskom vrednošću do 23 milijarde dolara.

50.

d) Do 2050.

2021. godine plastika je bila najštetniji tip morskog otpada, sa preko 17 miliona metričkih tona koje zagušuju okean, a taj broj će se udvostručiti ili utrostručiti do 2040. godine. Proizvodnja plastike je porasla četiri puta u poslednjih 40 godina, dok su stope reciklaže ostale ispod 10 procenata. To je dovelo do sveprisutnog prisustva plastičnog otpada u svim okeanskim staništima, uključujući i krhki arktički okeanski led.

51.

c) Mesto koje je domaćin značajne koncentracije Zemljinog biodiverziteta.

Biodiverzitetско žarište je područje sa visokim biodiverzitetom pod pretnjom uništenja, koje mora ispunjavati dva kriterijuma za kvalifikaciju: da ima najmanje 1.500 endemskih vrsta vaskularnih biljaka i da je izgubilo najmanje 70% svog originalnog staništa. Ova žarišta, poput Amazonske prašume, Basena Konga i Koralnog trougla, podržavaju skoro 60% svetske flore i faune, uključujući veliki broj jedinstvenih vrsta.

52.

b) Poljoprivredna ekspanzija.

Poljoprivredna ekspanzija je direktni pokretač skoro 90 procenata deforestacije. Ovo je direktno povezano sa našim prehrambenim sistemima, a berba uljane palme činila je 7 procenata globalne deforestacije od 2000. do 2018. godine.

53.

b) Aralsko more.

Aralsko more, nekada jedno od najvećih svetskih jezera, se smanjuje decenijama, što je rezultiralo razornom ekološkom katastrofom. Pad mora počeo je 1960-ih godina kada su sovjetski irigacioni projekti preusmerili vodu iz dve reke koje su napajale jezero kako bi navodnjavali polja pamuka i pirinča u okolnoj pustinji. Kao rezultat, Aralsko more je počelo da se smanjuje, a nivo vode je opao za više od 20 metara, ostavljajući iza sebe pustu slanu ravnicu.

54.

c) Poljska.

Tačnije, Bjalogješka šuma, koja se prostire na granici između Poljske i Belorusije, je jedna od najbolje očuvanih prašuma u Evropi. Dom je raznovrsnim vrstama, uključujući evropskog bizona, i proglašena je UNESCO-vim Svetskim nasleđem zbog svog biodiverziteta i očuvanja.

55.

a) Savet bezbednosti UN-a.

Savet bezbednosti UN-a ima primarnu odgovornost za međunarodni mir i sigurnost. Prema Poglavlju VII Povelje UN-a, Savet bezbednosti može preduzeti mere prinude kako bi održao ili vratio međunarodni mir i sigurnost. Generalna skupština i Generalni sekretar igraju veliku, važnu i komplementarnu ulogu, zajedno sa drugim kancelarijama i telima UN-a.

56.

a) Prinudini rad i seksualna eksploatacija.

Trgovina ljudima je globalni problem i jedan od najsramnijih zločina u svetu, koji pogađa živote miliona ljudi širom sveta i oduzima im dostojanstvo. Iako je najpoznatiji oblik trgovine ljudima u svrhu seksualne eksploatacije, stotine hiljada žrtava trgovine ljudi su žrtve prisilnog rada, kućnog ropstva, dječjeg prosjačenja ili prodaje organa.

57.

c) 51.

U svim regijama sveta osim u Evropi, ljudi mlađi od 45 godina su nedovoljno zastupljeni u parlamentu, u odnosu na svoj udeo u nacionalnim populacijama. Iako je prosečna starost za služenje u parlamentu 23 godine, udeo članova parlamenta (MP) mlađih od 30 godina ostao je na oko 2-2,6% u poslednjih 5 godina. Dok je globalna medijana starost nešto više od 30 godina, prosečna starost člana parlamenta je 51 godina. Mladi članovi parlamenta imaju ograničene pozicije liderstva; manje od 9% koji služe kao predsednici i 17,4 % kao predsednici odbora.

58.

a) Plavi šlemovi.

Od 1948. godine, mirovne trupe UN-a, takozvani "plavi šlemovi", su raspoređene u krizna područja radi pasivnog očuvanja mira. Samo Savet bezbednosti UN-a za ovo može izdati mandat putem rezolucije. Takvo raspoređivanje se vrši samo uz saglasnost svih grupa u sukobu ili vlade države u kojoj treba da se obavi raspoređivanje. Vojska plavih šlemova se raspoređuje u svrhu očuvanja mira, a ne za uspostavljanja mira.

59.

c) SAD.

SAD su izašle 3. novembra 2020.

Pariški klimatski sporazum iz 2015. i sledeći multilateralni sporazum uključivali su 197 zemalja, sa namerom smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte i globalnog zagrevanja. Od 2015. godine, 189 od 197 potpisnica su ratifikovale sporazum.

60.

a) Norveška.

Zemlja koja je potpisala sporazum vredan 150 miliona američkih dolara sa Gabonom za podršku očuvanju njegovih šuma i time smanjenje emisije ugljen-dioksida je Norveška. Ovaj sporazum je sklopljen u okviru Centralnoafričke inicijative za šume (CAFI) i nagrađuje Gabon za njegove napore u ograničavanju deforestacije i očuvanju kapaciteta za sekvestraciju ugljen-dioksida.